

Tussenbalans 2024 Natuurbod Regio Hart van Brabant

Vastgesteld op 11 december 2024 door het Poho Fysiek

1. Waarom een Natuurbod?

In de Regio Hart van Brabant ligt nog een behoorlijke opgave voor het vervolmaken van het Natuurnetwerk Brabant. Op 1 maart 2018 heeft Regio Hart van Brabant een Natuurbod gedaan aan de provincie Noord-Brabant en het Groen Ontwikkelingsfonds Brabant (GOB) (zie kader). De gezamenlijke uitvoering van het Natuurbod is een van de activiteiten binnen de Kernagenda 2023-2027 van regio Hart van Brabant.

Natuurbod Regio Hart van Brabant

Regio Hart van Brabant in partnerschap met de waterschappen helpt de provincie Noord-Brabant en het GOB bij het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant vóór 2027. We streven ernaar om samen de volgende doelen te realiseren:

- 100 hectare nieuwe natuur (NNB) en 8 faunapassages (FP) in regionaal verband.
- 20 kilometer ecologische verbindingzone (EVZ) in sub-regionaal verband.
- 44 kilometer beekherstel (BK) en 29 vispassages (VP) in waterschapsverband.
- Lokale realisatie aanjagen en bij knelpunten onderzoeken of regionale opschaling uitkomst biedt.
- Bovengenoemde doelen uit te werken in een plan van aanpak door de ambtelijke regio-werkgroep landschap.

2. Hoe helpt de regio?

In 2019 heeft de regio een 'Programma Natuurbod Regio Hart van Brabant' vastgesteld. De werkgroep landschap is aan de slag gegaan met het uitvoeren van dit programma (zie punt 6). Met dit programma helpt de regio bij het oplossen van belemmeringen in de uitwerking van de restopgave van het Natuurnetwerk Brabant. Met een focus op de regionaal gestelde doelen uit het natuurbod.

Landgoed/kasteel De Strijdhoeve in Udenhout, Tilburg
Foto: Maaïke Clijsen, dec 2024

3. Wat is de tussenbalans in 2024?

Voor deze tussenbalans is voor de onderdelen van het Natuurbod in beeld gebracht wat gerealiseerd is, wat in ontwikkeling is en wat nog niet in ontwikkeling is (zie punt 4). In 2024 is daarvoor een verdiepend onderzoek gedaan naar de restopgave (zie bijlage). Hierna volgen de conclusies en aanbevelingen daaruit.

Conclusies

Als regio mogen we trots zijn op wat in de periode 2018-2024 al bereikt is. Door de verdiepingsslag is gebleken dat de restopgave kleiner is dan gedacht. Diverse onderdelen bleken (al eerder) te zijn gerealiseerd. De overgebleven onderdelen zijn naar verwachting niet gereed eind 2026, vooral vanwege:

- Onvoldoende bestuurlijke aandacht/prioriteit;
- Onvoldoende grondeigendom/draagvlak in gebied;
- Lopende gebiedsprocessen, bv. GGA's;
- Beperkte capaciteit, met name bij waterschap De Dommel;
- Vertraging bij verbreding A58, Energiehubs REKS;
- Onzekere financiën vanaf 2026 bij gemeentes.

De mogelijkheden van de regio om hulp te bieden zijn beperkt. De regio zorgt met het natuurbod wel voor een signaal- en aanjaagfunctie.

Aanbevelingen

- Bestuurlijk aandacht vestigen op het maatschappelijk belang van natuur en water. Agenderen binnen regioagenda.
- Verzilveren van kansen met bestaande sectorale subsidies op de korte termijn zolang deze er zijn.
- Naast provinciale subsidie en bijdragen van het waterschap voor 'natte' onderdelen is daarbij ook een gemeentelijke bijdrage in geld en capaciteit nodig voor 'droge' onderdelen van NNB, EVZ en faunapassages.
- Blijvende bestuurlijke en ambtelijke inzet bij integrale gebiedsprocessen voor resultaat op langere termijn, zoals GGA's.
- Afstemming nodig over grondverwerving tussen overheden. Ambtelijke regionale bijeenkomst organiseren over samenwerking bij grondverwerving samen met provincie en GOB.
- Blijvende lobby voor verbreding A58, inclusief faunapassages. Uitwerken basic faunapassages, los van verbreding A58.
- Alert blijven op alternatieve financieringsmogelijkheden voor provinciale onderdelen van het Natuurnetwerk Brabant.
- Monitoren Natuurbod blijven doen via tussenbalans maar wel sober en doelmatig.
- Als vervolg op het Natuurbod: verkennen kansen voor groenblauwe dooradering van het landschap.

4. Totaal resultaat Natuurbod

	Natuurnetwerk Brabant (NNB)		Ecologische Verbindingszones (EVZ)		Beekherstel (BK)		Faunapassages (FP)		Vispassages (VP)	
	ha	%	m	%	m	%	aantal	%	aantal	%
Gerealiseerd	34,6	34 %	7.530	38 %	8.170	18 %	2	24 %	15	52 %
In ontwikkeling	24,95	25 %	7.805	40 %	15.030	34 %	1	13 %	3	10 %
Nog niet in ontwikkeling	41,15	41 %	4.381	22 %	21.254	48 %	5	63 %	11	38 %
Totaal	100,7 ha	100 %	19.716 m	100 %	44.454 m	100 %	8	100 %	29	100 %

Zie voor een uitsplitsing per gebied het overzicht bij punt 7.

Successen van 2024

Regionale opgave

Op basis van het verdiepende onderzoek in 2024 bleken een aantal opgaven al eerder gerealiseerd te zijn:

- 10,9 hectare NNB Loonse en Drunense Duinen: 6 hectare door Brabants Landschap en 4,9 hectare Landgoed Strijdhoeve
- 3.400 meter Beekherstel Reusel, deel Hilvarenbeek
- 2 Faunapassages N269 (Hilvarenbeek)
- 2 Vispassages in beekstelsysteem Donge
- 2 Vispassages bleken geen opgave te zijn

Ook bleek een eerder als gerealiseerd geregistreerd onderdeel beekherstel nog in ontwikkeling te zijn: BK Lange Rekken 1.750 meter.

Lokale opgave

Het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven is door Natuurmonumenten uitgebreid met een stuk nieuwe natuur van 16 hectare.

BPLG stopt, GGA's gaan door

De provincie Noord-Brabant wil koers houden op het halen van doelen op het gebied van natuur, water en klimaat, een duurzaam perspectief voor agrarische ondernemers en een vitaal landelijk gebied. Het Rijk heeft eerder in 2024 besloten te stoppen met het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur in te trekken. De wettelijke doelen op het gebied van natuur, water en klimaat en de opgaven in de gebieden blijven staan. Gedeputeerde Staten (GS) daarom hebben besloten om concrete stappen te zetten naar de uitvoering ervan in de gebieden die zijn aangewezen voor de gebiedsgerichte aanpak (GGA's). Dat betekent ook dat Brabant nu niet verder gaat met de ontwikkeling van het ontwerp Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). Duidelijk is wel dat er keuzes gemaakt moeten worden in tempo en prioriteit van de uitvoering. Meer informatie hierover vindt u op de [website van de provincie Noord-Brabant](#).

GGA's in Hart van Brabant

Voor gebieden waar de opgaven dermate complex en urgent zijn, betreft de provincie het bredere beïnvloedingsgebied rondom een natuurgebied of beekdal. In deze gebieden brengen provincie, waterschappen, terrein behorende organisaties zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, particuliere grondeigenaren, agrarische sector, gemeenten en andere belanghebbenden zorgvuldig de opgaven in kaart. Daarna volgt een gezamenlijke gebiedsvisie en concrete gebiedsplannen. Vanzelfsprekend ook samen met de mensen die in een gebied wonen en werken. In regio Hart van Brabant zijn de volgende gebieden geselecteerd voor GGA:

1. Westelijke Langstraat en omgeving
2. Loonse en Drunense Duinen en omgeving
3. Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek en omgeving
4. Kampina, Oisterwijkse vennen en omgeving
5. Regte Heide & Riels Laag en omgeving
6. Kempenland-West en omgeving

6. Schema programma Natuurbod

Onderdeel	Actie	Tussenbalans 2024	Vervolg 2025
1. Bewustwording	Programma Natuurbod bekend maken.	Natuurbod ingebracht bij regionale opgaven, bv. diverse regionale agenda's.	Blijven inbrengen waar nodig voor meer bewustwording.
2. Herbegrenzing	Mogelijkheden herbegrenzing onderzoeken.	Onder voorwaarden mogelijk, aan te vragen bij provincie indien nodig.	Geen actie vanuit programma nodig.
3. Trekker zoeken	Meehelpen trekkers zoeken waar nodig.	Voor de regionale opgaven is een trekker beschikbaar. Voor de meeste lokale opgaven ook maar nog niet voor allemaal.	Voor regionale onderdelen actief dit punt blijven monitoren. Voor lokale onderdelen op verzoek kijken of regio kan helpen.
4. Koppelen van projecten	Op diverse manieren, bv. gebiedsopgaves, REKS, rood-voor-groen, Tennet.	Alle onderdelen restopgave zijn gekoppeld aan een beekstelsysteem. De regionale onderdelen zijn zo nodig en mogelijk gekoppeld aan andere (regionale) projecten. Zie de samenvatting in het overzicht op de volgende pagina.	De regionale onderdelen welke in ontwikkeling zijn actief blijven monitoren. De lokale onderdelen monitoren we niet actief. In 2025 aan de slag met de aanbevelingen uit het verdiepende onderzoek zoals aangegeven onder punt 3.
5. Capaciteit zoeken	Capaciteit uitwisselen en vragen bij GOB.	Nog geen concrete aanleiding geweest om nader te onderzoeken.	Indien uit monitoring blijkt dat het zoeken van capaciteit nodig is, alsnog onderzoeken.
6. Besluit- en planvorming bevorderen	Voorbeelden uitwisselen.	Goede voorbeelden gedeeld in werkgroep landschap.	Goede voorbeelden blijven delen in werkgroep landschap.
7. Monitoring	Bij knelpunten onderzoeken of regionale opschaling uitkomst biedt.	Jaarlijkse regionale tussenbalans en monitoringssysteem van provincie beschikbaar.	Regionale tussenbalans maken eind 2025 en verder zo nodig gebruik maken van monitoring via systeem provincie.

7. Overzicht regionaal Natuurbod restopgave – totaal en per koppelgebied

Legenda

Afkortingen	NNB = Natuur netwerk Brabant	EVZ = Ecologische verbindingzone	BK = Beekherstel	FP = Faunapassages	VP = vispassages
Regiobod in cijfers	Gerealiseerd	In ontwikkeling	Nog niet in ontwikkeling		
Actie regio	Gerealiseerd, geen actie nodig	Actief monitoren door werkgroep landschap	Naar verwachting niet gereed eind 2026. Actie nodig.	Alleen actie op lokaal verzoek	

Nr.	Koppelgebied	Regiobod NNB	Regiobod EVZ	Regiobod BK	Regiobod FP	Regiobod VP	Trekker	Afstemming	Betrokkenen werkgroep landschap	Actie regio
1	Overstromingsgebied Maas									
1a	Gebiedsontwikkeling Westelijke Langstraat	Geen onderdeel regionaal bod: NNB Langstraat Waalwijk								Alleen actie op lokaal verzoek
1b	Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat	Geen onderdeel regionaal bod: EVZ Drongelens kanaal, EVZ Baardwijkse Overlaat, EVZ Kongingsvliet, EVZ Voordijk, FP Verlenging brug A59 Drongelens kanaal, FP Ecotunnel A59 Vlijmen Oost								Alleen actie op lokaal verzoek
1c	Diversen	Geen onderdeel regionaal bod: NNB Bokhovensche polder/Crevecoeur/Koornwaard, NNB Vlijmens ven, Moerputten & Bossche Broek, NNB Hooijbroeken, NNB Sompen en Zooislagen, EVZ Hedikhuizensche Maas								Alleen actie op lokaal verzoek: NNB Hooijbroeken NNB Sompen en Zooislagen EVZ Hedikhuizensche Maas
2	Landbouwgebied jonge ontginningen									
2a	Gebiedsontwikkeling Westelijke Langstraat	Geen onderdeel regionaal bod: EVZ Eendenest Waalwijk								Alleen actie op lokaal verzoek
2b	Diversen	-	2.500 m	-	-	-	-	-	-	Geen actie nodig want gerealiseerd: EVZ 's-Gravenmoersegat Dongen/Waalwijk (2500 m)
3	Woeste gronden									
3a	Gebiedsontwikkeling LDD+ (Loonse en Drunense Duinen + schil)	19,5 ha = 14,15 ha + 5,35 ha	-	-	-	-	NNB Natuurmonumenten/Tilburg	Projectgroep LDD+, Loon op Zand, Tennet	Tommy + Matthijs	Actief monitoren: NNB Huis ter Heide Loon op Zand (provincie), verdeeld over 5 aankopen heeft natuurmonumenten 14,15 ha verworven via het GOB Actie nodig: NNB Huis ter Heide Loon op Zand (5,35 ha)
3b	Gebiedsontwikkeling LDD+/Duinboeren	-	3.030 m	-	-	-	EVZ Brabantse Delta/Duinboeren	Projectgroep LDD+, Loon op Zand, Dongen		Actief monitoren: EVZ Wildertse arm Dongen/Loon op Zand (3030 m), bezig met grondverwerving
3c	Gebiedsontwikkeling LDD+/Pauwels	32,8 ha = 10,9 + 6,1 + 15,8	-	-	1	-	NNB Brabants Landschap/Tilburg	Projectgroep LDD+, Pauwels, Loon op Zand, Tennet	Tommy + Rob + Matthijs + Marion	Geen actie want gerealiseerd: NNB Loonse en Drunense Duinen, De Brand (10,9 ha) Actief monitoren: FP Recroduct Pauwels NNB Loonse en Drunense Duinen, De Brand (6,1 ha) Actie nodig: NNB Loonse en Drunense Duinen, De Brand - west (21,9 ha)
		Geen onderdeel regionaal bod: NNB Loonse en Drunense duinen Strijdhoeft, EVZ Onkelsloot deel Pukkemuk, NNB De Brand - oost, EVZ Zwaluwenbunders								Alleen actie op lokaal verzoek

Nr.	Koppelgebied	Regiobod NNB	Regiobod EVZ	Regiobod BK	Regiobod FP	Regiobod VP	Trekker	Afstemming	Betrokkenen werkgroep landschap	Actie regio
4	Beekstelsysteem Donge									
4a	Verbreiding A58-West	4,7 ha	-	-	2	-	NNB Tilburg FP Brabantse Delta	Projectgroep A58-West	Tommy + Rob	Geen actie want gerealiseerd: -NNB Oude Leij Tilburg (4,7 ha) Actie nodig: -FP A58-Oost, Hultense Leij -FP A58-Oost, Oude Leij Naar verwachting niet op tijd gereed. A58 op lange baan. Lobby bij RWS om A58 aan te pakken.
Geen onderdeel regionaal bod: EVZ Oude Leij										Alleen actie op lokaal verzoek
4b	Diversen	-	6.270 m = 4.630 m + 1.640 m	9.800 m = 1.270 m + 8.530	-	9 = 6 + 3	EVZ Tilburg/Goirle BK Brabantse Delta	Projectgroep Bels Lijntje	Tommy	Geen actie want gerealiseerd: -EVZ Bels Lijntje Goirle (4.630 m) -BK Reeshofweide (1.270m) + -VP Wilhelminakanaal, Reeshofweide -VP Donge, Wilhelminalaan -VP Donge, nabij Hoefslag -VP Donge, nabij Slapende Dijk -VP Wilhelminakanaal, Reeshof (niet nodig) -VP Wilhelminakanaal, Tichelrijt (niet nodig) Actief monitoren: -EVZ Bels Lijntje Tilburg (1.640 m) in uitvoering -BK Donge (3.380 m) in uitvoering -BK Lange rekken (1.750) -BK Oude Leij Westen (3.400 m) in uitvoering -VP Bredaseweg -VP Reeshof, spoor -VP Reeshof, Reuverlaan
Geen onderdeel regionaal bod: NNB Zwartgoor, NNB Molenschotse heide EVZ Reeshofweide, EVZ Hultense Leij, EVZ Groote Leij, EVZ Boomkikker										Alleen actie op lokaal verzoek: -NNB Zwartgoor Christel
5	Beekstelsysteem Leij									
5a	Gebiedsontwikkeling De Baars	20 ha	4.215 m = 2.615 m + 1.600 m	8.000 m = 1.200 m + 4.000 m + 2.800 m	-	-	NNB Natuurmonumenten EVZ Dommel/Tilburg BK Dommel	Projectgroep De Baars, REKS	Liesbeth + Marion + Rob + Nicole	Geen actie want gerealiseerd: -BK Nieuwe Leij, deel Goirle zuid (800 m) -BK Oude Leij Oosten, deel west (400 m) Actief monitoren: -EVZ Nieuwe Leij Tilburg (2.615 m) -BK Nieuwe Leij, deel Tilburg (4.000 m) Actie nodig: -NNB Lage Wal (20 ha) (provinciaal) -EVZ Nieuwe Leij Goirle (1.600 m) -BK Nieuwe Leij, deel Goirle noord (900 m) -BK Oude Leij Oosten, deel oost (1.900 m)
5b	Gebiedsontwikkeling De Baars/Verbreiding A58-Oost	10 ha	-	-	3	-	NNB Natuurmonumenten FP Rijkswaterstaat	Projectgroep De Baars/ Projectgroep A58-Oost	Liesbeth + Marion + Rob	Geen actie want gerealiseerd: -NNB Moergestels broek/De Gement Noord Oosterwijk gerealiseerd (10 ha) Actie nodig: -FP A58-Oost, Nieuwe Leij -FP A58-Oost, Reusel -FP A58-Oost, Roseph Naar verwachting niet op tijd gereed. A58 op lange baan. Lobby bij RWS om A58 aan te pakken.
5c	Diversen			6.054 m = 3.554 m +						Actief monitoren: -BK Poppelsche Leij, deel noord (2.500 m) Actie nodig:

Nr.	Koppelgebied	Regiobod NNB	Regiobod EVZ	Regiobod BK	Regiobod FP	Regiobod VP	Trekker	Afstemming	Betrokkenen werkgroep landschap	Actie regio	
				3.554 m						-BK Poppelsche Leij, deel zuid (2.500 m) -BK Rovertsche Leij (1.054 m)	
		Geen onderdeel regionaal bod: NNB Roovertsche Leij/Nieuwe Leij, NNB Moergestels Broek/De Gement Oisterwijk Zuid, NNB Poppelse Leij, EVZ Poppelse Leij									Alleen actie op lokaal verzoek
6	Beekstelsysteem Hoogeindse beek										
6a	Gebiedsontwikkeling N261/N269	13,7 ha	-	-	2	-	NNB Brabants Landschap FP Provincie Noord-Brabant	Projectgroep gebiedsontwikkeling N261/N269	Evelien + Jenny + Sander	Geen actie want gerealiseerd: -NNB Spruitenstroompje/De Gooren Noord (13,7 ha) -FP N269 Roodloop -FP N269 Spruitenstroompje	
6b	Diversen	-	3181 m = 400 m + 2.781 m	12.200 m = 5.700 m + 6.500 m		13 = 5 + 8	EVZ Dommel FP Provincie Noord-Brabant	-	Evelien + Jenny + Marion + Sander	Geen actie want gerealiseerd: -EVZ Hoogeindsebeek West Hilvarenbeek (400 m) -BK Hoogeindse beek, deel zuidwest (2.300 m) -BK Reusel, deel Hilvarenbeek (3.400 m) -VP Reusel, nabij N395 -VP Reusel, nabij Van Dijcklaan -VP Reusel, Gijselstraat -VP Reusel, Moleneind -VP Reusel, nabij De Hertgang Actief monitoren: - Actie nodig: -EVZ Spruitenstroompje Hilvarenbeek (1.809 m) -EVZ Hoogeindsebeek Oost Hilvarenbeek (972 m) -BK Hoogeindse beek, deel noordoost (1.900 m) -BK Spruitenstroompje (4.600 m) -VP Spruitenstroompje, Diessenseweg -VP Spruitenstroompje, Groenendaal -VP Spruitenstroompje, nabij Handellaarsstraatje -VP Spruitenstroompje, Koekovensweg -VP Spruitenstroompje, ten noorden Larestraat -VP Spruitenstroompje, ten zuiden Larestraat -VP Hoogeindsebeek, Lage Mierdseweg -VP Hoogeindsebeek, Hoogeindsestraat	
		Geen onderdeel regionaal bod: NNB Turkaa, NNB Moergestels Broek/De Gement Hilvarenbeek, NNB Spruitenstroompje/De Gooren Zuid, EVZ De Roodloop, EVZ Groote Voort, EVZ Haghorst, EVZ Het Stuk, FP N395 Reusel									Alleen actie op lokaal verzoek
7	Beekstelsysteem Voorste Stroom										
7a	Gebiedsontwikkeling Duurzaamheidsvallei	-	520 m		-	2	EVZ Tilburg/Duurzaamheidsvallei	-	Marion + Liesbeth + Rob	Actief monitoren: -EVZ Voorste Stroom Oisterwijk (359 m) -EVZ Voorste Stroom Tilburg (161 m)	
				6.200 m						Actie nodig: -BK Reusel, deel Oisterwijk (3.100 m) -BK Voorste stroom (3.100 m) -VP Reusel, nabij Hulterberg -VP Voorste Stroom, Nevelo	
		Geen onderdeel regionaal bod: NNB Voorste Stroom Heukelom, NNB Terbraakloop, NNB Reusel-Blekven, EVZ Reusel									Alleen actie op lokaal verzoek
8	Beekstelsysteem Achterste Stroom										

Nr.	Koppelgebied	Regiobod NNB	Regiobod EVZ	Regiobod BK	Regiobod FP	Regiobod VP	Trekker	Afstemming	Betrokkenen werkgroep landschap	Actie regio
8a	Beeksysteem Achterste Stroom	-	-	2.200 m	-	1	BK Dommel VP Dommel	GGA Kampina, Oisterwijkse vennen en omgeving	Marion + Liesbeth	Actief monitoren: -
										Actie nodig: -BK Achterste stroom (2.200 m) -VP Achterste Stroom, Hondseberg
Geen onderdeel regionaal bod: NNB Kampina & Oisterwijkse vennen, NNB Hondseberg, EVZ Achterste stroom										Alleen actie op lokaal verzoek
9	Bos brongebieden									
	Diversen	Geen onderdeel regionaal bod: NNB Kempenland West, NNB Regte Heide/Engelsbroeken, FP Turnhoutsebaan								Alleen actie op lokaal verzoek
10	Overig									
	Diversen	-	-	-	-	4	-	-	Tommy + Marion	Geen actie nodig: -VP 4x ten opzichte van Natuurbod is aantal minder doordat dit geen restopgave bleek te zijn.
	Totaal	100,7 ha	19.716 m	44.454 m	8	29				
	Gerealiseerd	34,6	7.530	8.170	2	15				
	In ontwikkeling	24,95	7.805	15.030	1	3				
	Nog niet in ontwikkeling	41,15	4.381	21.254	5	11				

Bijlage

Resultaat Natuurbod Regio Hart van Brabant, 6 november 2024 (afzonderlijk document)